

Ks. Marian P a s t u s z k o, *Najświętsza Eucharystia według Kodeksu Prawa Kanonicznego Jana Pawła II*, Kielce: Wydawnictwo „Jedność” 1997, ss. 485.

Ks. M. Pastuszko powiększył swój dorobek naukowy o kolejną książkę, a mianowicie *Najświętsza Eucharystia według Kodeksu Prawa Kanonicznego Jana Pawła II*. Przez jej publikację Autor chciał ubogacić refleksję nad Eucharystią w związku z 46. Międzynarodowym Kongresem Eucharystycznym, który odbył się we Wrocławiu oraz uczcić piątą pielgrzymkę papieża Jana Pawła II do ojczyzny – Jemu zresztą tę pozycję dedykował. Autor sam wprawdzie określa swoje studium jako „podręcznik”, ale jego zawartość treściowa wykracza daleko poza ramy przyjęte nawet w bardzo dobrych podręcznikach uniwersyteckich. W Przedmowie do tej pracy S. Czerwik zauważa: [...] ks. prof. dr hab. M. Pastuszko oddaje do rąk czytelników owoc swojej kilkuletniej refleksji [...] Pragnąc ukazać pełny sens współczesnego prawa, sięga do postanowień i nauki pierwszego Prawodawcy Kościoła, jakim jest Chrystus. Wnika w przejawy życia i kultu praktykowanego przez pierwsze wspólnoty chrześcijańskie i przedstawia ewolucję, jakiej prawo o Eucharystii ulegało w ciągu wieków” (s. 8). Aspekt historyczny znalazł więc uznanie również u Autora tej wypowiedzi.

M. Pastuszko przyjął w tym opracowaniu podział zastosowany w KPK 1983, podzielił je więc na trzy obszernie rozdziały: I. Sprawowanie Najświętszej Eucharystii (s. 25-323); II. Przechowywanie i kult Najświętszego Sakramentu (s. 325-363); III. Ofiary mszalne (s. 365-394). Podsumowanie swoich rozważań napisał w języku łacińskim. Całość zamykają Przypisy i Bibliografia. Liczne przypisy, chociaż redakcyjnie niepraktycznie umieszczone, są dowodem dobrego warsztatu naukowego Autora. Analizy historyczne uważam w tym komentarzu za dość cenne. Są one wprawdzie bardziej kompilacją tekstów źródłowych aniżeli ich krytyczną analizą, ale mimo wszystko spełniają nie tylko cel dydaktyczny, dostarczając materiału do ćwiczeń z prawa o sakramentach, ale także naukowy – dowodzą bowiem bogatej historii i ewolucji tej dziedziny prawa kanonicznego, a nadto pewnego *continuum* w tradycji legislacyjnej Kościoła. M. Pastuszko, którego wykształcenie kanonistyczne ma „rzymskie korzenie”, dobrze rozumie i stosuje znaną myśl wybitnego historyka prawa kanonicznego, salezjanina, A. M. Sticklera: „[...] vigens ius, ita funditus exstructum supra praecedens, parum cognosci posse scientifice, i. e. per ultimas causas, absque cognitione evolutionis antecedentis [...]” (*Historia iuris canonici latini. Institutiones academicae*, t. I, *Historia fontium*, Augustae Taurinorum 1950, s. IX). Świetna znajomość języka łacińskiego pozwala Autorowi bezpośrednio korzystać ze źródeł, a nie z drugiej ręki czy z ich tłumaczeń. Bariera języka jest, niestety, dla większości polskich kanonistów młodszej generacji niepokonalną przeszkodą w analizie historycznych tekstów źródłowych. Z natury rzeczy powoduje to niechęć do badania historii instytucji prawnych, a w konsekwencji zubaża interpretację obowiązującego prawa. „Warstwa historyczna” omawianej pozycji jest przeto, w moim przekonaniu, wartościowa. Mam przy tym na myśli nie tylko historię sprzed CIC 1917, lecz także nowszą, np. dobre wykorzystanie dokumentacji postanowień Soboru Watykańskie-

go II zawartej w *Acta et Documenta Concilii Oecumenici Vaticani II apparando*. Series I. *Antepreparatoria*, Typis Polyglottis Vaticanis 1960; Series II. *Praepreparatoria*, Typis Polyglottis Vaticanis 1969 oraz obszernego zbioru *Acta Synodalia Sacrosancti Concilii Vaticani II*, Typis Polyglottis Vaticanis 1970 i in. „Warstwa dogmatyczna” recenzowanego studium nie budzi istotnych zastrzeżeń merytorycznych, jakkolwiek nasuwa kilka uwag krytycznych. Autor nie uwzględnił świętego artykułu H. Schmitza *Taufe, Firmung, Eucharistie. Die Sakramente der Initiation und ihre Rechtsfolgen* (AKKR 152(1983), s. 369-407). Przy interpretacji kan. 915 Autor podkreśla: „Norma prawna zawarta w końcowej części kan. 915 sama w sobie nie jest trudna, ale jej stosowanie w praktyce nastrocza pewne trudności” (s. 152). Świadom tych trudności mógł przeto dokonać jeszcze bardziej wnikliwej analizy passusu, który odnosi się do „innych osób z uporem trwających w jawnym grzechu ciężkim”. Wypadało w tym miejscu skorzystać z dobrego komentarza autorstwa K. Lüdicke *Das Heiligungsamt der Kirche. Teil I. Die Sakramente, Eucharistie, c. 915*, [w:] *Münsterischer Kommentar zum Codex Iuris Canonici*, hrsg. K. Lüdicke, Essen 1985 i nn. Należało również zapoznać czytelnika z dokumentem Kongregacji Doktryny Wiary *Epistula ad catholicam Ecclesiam episcopos de receptione communionis eucharisticae a fidelibus qui post divortium novas inierunt nuptias* «*Annus Internationalis Familiae*» z 14.09.1994 (AAS 86(1994), s. 974-979). W pewnym sensie stanowi on odpowiedź na list pasterski kilku biskupów niemieckich, a mianowicie: *Die Bischöfe der Oberrheinischen Kirchenprovinz. Zur seelsorglichen Begleitung von Menschen aus zerbrochenen Ehen, Geschiedenen und Wiederverheirateten Geschiedenen* (Freiburg i. Br., Mainz, Rottenburg–Stuttgart 1993). W tym kontekście warto też było przeanalizować artykuł znakomitego kanonisty austriackiego H. Pree «*Unio irregularis*». *Der Sakramentenempfang von Geschiedenen, Geschiedenen Wiederverheirateten, ehelos Zusammenlebenden und nur zivil verehelichten Katholiken nach kanonischem Recht* („Anzeiger für die Seelsorge” 4(1994), s. 145-157), jakkolwiek nie ze wszystkimi wywodami tego autora można się zgodzić. M. Pastuszko nie podejmuje też problemu ochrony prawnej w przypadku ewentualnego naruszenia uprawnień podmiotowych, np. nieuzasadnionej odmowy udzielenia Komunii św. Wiadomo, iż ta kwestia nie jest wystarczająco uregulowana w obecnym Kodeksie. Samo uznanie subiektywnych praw wiernych to za mało, gdyż: „[...] parum esset iura condere, nisi, qui ea tueatur existat [...]” (c. un. *Extrav. Comm.*, II, 1). Nie zmienia to faktu, że bardzo wnikliwie, drobiazgowo, wręcz kazuistycznie interpretuje Autor obowiązujące ustawy kościelne, co w aspekcie praktycznym jest niezmiernie przydatne. Wydaje się, iż klasycznym przykładem takiej kazuistyki jest zestaw chorób, które stanowią przyczynę niebezpieczeństwa śmierci (s. 207-208). Autor używa też dość często nieco osobliwego języka, co wszakże, nie zmieniając obiektywnej wartości, nadaje tej książce bardzo subiektywny koloryt. W sumie M. Pastuszko dostarczył nam dobrego i pożytecznego opracowania do prawa o Eucharystii, godnego polecenia nie tylko kanonistom i studentom prawa kanonicznego, ale wszystkim zainteresowanym problematyką najbardziej czcigodnego sakramentu – Najświętszej Eucharystii (por. kan. 897).